

Nr 172

Av herr **Lundberg m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Lånefonden för inventarier i studentbostäder.*

I årets statsverksproposition föreslås ändrade former för statens medverkan vad gäller finansieringen av inventarier till studentbostäder.

Det statliga stödet till studentbostadsbyggandet tillkom genom beslut av 1950 års riksdag på grundval av förslag, som framstälts av studentsociala utredningen i dess betänkande (SOU 1948: 42). Som motiv för ett statligt ingripande för att stimulera en ökad produktion av studentbostäder anförde utredningen bland annat:

Det hastigt ökande studentantalet har gjort, att bristen på studentrum i våra universitets- och högskolestäder för närvarande är sådan, att situationen vid en ytterligare ökning av antalet studenter snabbt skulle kunna bli ohållbar, vilket bland annat framgår av de utredningar, som verkstälts på de olika kårorterna. De allvarliga följder en tilltagande bostadsbrist skulle få för hela vårt högre utbildningsväsende torde dock icke här behöva utvecklas. Utredningens förslag till direkta stödåtgärder för att åstadkomma en demokratisering av de högre utbildningsmöjligheterna förutsätter dessutom bland annat en tillfredsställande tillgång på bostäder.

Det läge som skildras i studentsociala utredningens betänkande har i själva verket ytterligare försämrats under den gångna tioårsperioden. Det hastigt ökande studentantalet har trots tillkomsten av ett förhållandevis stort antal studentbostäder medfört allvarliga bostadsproblem på universitets- och högskoleorterna. År 1957 uppgick det totala antalet studenter till 26 000 — ett antal som så snart som 1965 väntas ha stigit till över 40 000. Ett uttalande av 1955 års universitetsutredning i en skrivelse till Konungen år 1956, i vilken vikten av en ökad produktion av studentbostäder understrykes, kan anföras:

En universitetsupprustning i fråga om lärarkrafter och undervisningslokaler för ett dubbelt så stort antal studerande blir helt naturligt meningslös eller från början misslyckad, om tillströmningen till de högre läroanstalterna hålles tillbaka till följd av brist på bostäder för de studerande.

Det statliga stödet till studentbostadsbyggandet fick formen av en kapitalsubvention i form av ett ränte- och amorteringsfritt tilläggs lån av sådan storlek, att hyran icke skulle komma att överskrida medelhyran på orten. Härigenom skulle enligt studentsociala utredningen även hyresnivån för

uthyrningsrum på orten hållas nere. Utredningen anförde härom bland annat, att »ett nedbringande av studenternas hyresutgifter» är »en angelägen uppgift, eftersom detta indirekt skulle medföra minskade utgifter för statsstipendier». Som ett naturligt led ingick härvidlag utredningens förslag om ett särskilt bidrag för anskaffande av inventarier, vilket beräknades till 1 250 kronor per rum. Detta bidrag borde icke inräknas i byggnadskostnaderna, och medel borde anvisas under åttonde huvudtitelns driftbudget. 1951 års riksdag beslöt i enlighet härmed, ehuru bidraget på förslag av departementschefen av statsfinansiella skäl begränsades till högst 1 100 kronor per rum. Bidrag har endast utgått för den första uppsättningen möbler, och mottagaren har därför förbundit sig att lägga upp en förnyelsefond för nyanskaffning och reparationer av inventarier. Avskrivningstiden har beräknats till 20 år, och i hyrorna för studentbostadshusen har sålunda inräknats en årlig avsättning av 55 kronor per rum till förnyelsefonden.

Genom beslut av 1957 års riksdag ändrades formerna för den statliga subventioneringen av studentbostadsbyggandet. Det ränte- och amorteringsfria tillägglånet, vilket i praktiken utgått med 50 procent av byggnadskostnaden, begränsades till 5 000 kronor per rum (Prop. 100; SU 102; Rskr 272) fr. o. m. den 1 juli 1957. Detta, i förening med den höjning av räntan å tertiärlån från 3 till 4 procent samt sänkning av amorteringstiden å dessa lån från 40 till 30 år som trädde i kraft den 1 januari 1958, kommer att medföra, att hyrorna i de senast tillkomna studentbostadshusen kommer att ligga avsevärt högre än i de hus som subventionerats enligt det ursprungliga systemet. De ökade kapitalkostnaderna för ett rum, vars byggnadskostnad uppgår till 15 000 kronor, kan sålunda beräknas till cirka 180 kronor per år eller 20 kronor per månad under ett läsår.

För att motverka följderna härav i form av alltför höga hyror i de senast tillkomna husen samt för att undersöka möjligheterna att förbilliga studentbostadsbyggandet utan att samtidigt sänka standarden tillkallade socialministern den 4 oktober 1957 särskilda sakkunniga, vilka enligt direktiven skall utarbeta »råd och anvisningar beträffande en ändamålsenlig produktion av studentbostadsrum till betydligt lägre kostnader än hittills». De sakkunniga, vilka antagit benämningen »1957 års studentbostadsutredning», har aviserat ett betänkande under första halvåret 1959.

Samtidigt som en statlig utredning sålunda arbetar på att söka finna vägar att sänka kostnaderna för studentbostäder och därmed även hyrorna, framlägges i årets statsverksproposition förslag rörande finansieringen av studentbostädernas inventarier, som kan beräknas medföra en ytterligare stegring av hyrorna i de studentbostadshus vilka för närvarande håller på att byggas eller projekteras. Stödet för anskaffande av inventarier föreslås hädanefter utgå i form av lån å 1 000 kronor per rum. Amorteringstiden

föreslås uppgå till 20 år; ränta bör utgå med den för lån från statens utlåningsfonder gällande, för närvarande 4 $\frac{1}{4}$ procent.

De ökade hyreskostnader detta kommer att medföra framgår av nedanstående uppställning. I denna jämföres en möbleringskostnad av 1 100 kronor per rum enligt det gamla bidragssystemet med samma kostnad enligt den nu föreslagna låneformen. Härvid antages att studentbostadsföretaget kompletterat det statliga lånet å 1 000 kronor med ett banklån å 100 kronor per rum med en tioårig amorteringstid samt en ränta å 6,5 procent. Sedan detta lån amorterats förutsattes att tio kronor om året avsattes till en förnyelsefond å 100 kronor per rum. Den genomsnittliga räntan per år under tio år beräknas till cirka 3: 50 kronor. Den genomsnittliga räntan per år å 1 000-kronorslånet under 20 år beräknas till cirka 23 kronor, varför den sammanlagda genomsnittliga räntekostnaden per år utslagen på 20 år uppgår till cirka 25 kronor.

	Bidrag å 1 100 kronor	Statligt lån å 1 000 kronor + banklån å 100 kronor
Genomsnittlig ränta per år	—	25
Amortering och fondering per år	55	60
	Summa kronor 55	85

Som synes innebär det föreslagna lånesystemet en ökning av kapitalkostnaderna för inventarier med 30 kronor om året eller cirka 3: 30 kronor i månaden under ett läsår om nio månader. I och för sig kan detta belopp synas obetydligt, men lagt ovanpå de senaste årens hyreshöjningar kommer det att innebära, att skillnaden i hyresnivån mellan de äldre och de nyare studentbostadshusen ytterligare kommer att understrykas. Man behöver inte närmare utveckla vådan av detta; det torde räcka med att konstatera, att en kategoriklyvning av studentbostadsbeståndet vad gäller hyrorna icke är önskvärd, bland annat genom att de kan befaras komma att särskilt drabba de yngsta studentårgångarna, vilkas ekonomiska möjligheter ofta är starkt beskurna. Det kan vidare nämnas att exempelvis statsstipendienämnden i Uppsala vid utbetalandet av statliga naturastipendier maximerat den månatliga hyran till 115 kronor. Det finns all anledning förmoda, att hyrorna i de hus som nu planeras kommer att ligga betydligt högre.

Under förutsättning att riksdagen accepterar den av departementschefen föreslagna låneformen, talar därför alla skäl för att lånen göres räntefria.

I propositionen anför departementschefen, att »särskilda förnyelsefonder blir med den ändrade stödformen obehövligen». Detta uttalande bör givetvis tolkas så, att ett studentbostadsföretag, sedan den första uppsättningen möbler förslitits, kan uppta ett nytt lån för nyanskaffning av inventarier. I ovanstående sammanställning har därför endast räknats med amortering av det statliga lånet; däremot har icke beräknats avsättning till förnyelsefond. Emellertid måste man fråga sig under vilka former denna långivning

tänkts äga rum. Om man tänkt sig, att ett nytt lån kan beviljas först efter 20 år eller sedan det första lånet amorterats, medför detta att studentbostadsföretagen måste lägga upp en särskild fond för reparationer och kompletterande nyanskaffningar. Detta skulle i sin tur verka hyreshöjande. I praktiken förslits ju icke samtliga inventarier så att de behöver bytas ut samtidigt. Nyanskaffningar och reparationer äger rum successivt. Den nyanskaffningsfond som studentbostadsföretagen hittills lagt upp har tillåtit ett successivt utbyte. Sålunda torde t. ex. textilierna i rummen knappast kunna hålla i 20 år utan högst 10—15 år, såvida man icke begagnar sig av en mycket hög och mycket dyrbar kvalitet, något som det föreslagna lånebeloppets storlek knappast torde medge. Vissa möbler kanske däremot håller mer än 20 år.

Det är därför av vikt att riksdagen slår fast, att lån för nyanskaffning av inventarier må kunna beviljas successivt. Givetvis bör ett studentbostadsföretag icke få låna mer än det tillåtna maximibeloppet per rum, men allteftersom lånet för anskaffningen av den första uppsättningen möbler amorteras, bör en successiv nyupplåning kunna äga rum.

Vidare bör det framhållas, att det av departementschefen föreslagna lånebeloppet av 1 000 kronor per rum förefaller alldeles för lågt. Studentsociala utredningen föreslog med utgångspunkt från 1948 års prisläge ett bidrag å 1 250 kronor per rum. Detta fastställdes sedan av 1951 års riksdag till 1 100 kronor. Med tanke på prisutvecklingen under de senaste åren framstår 1 000 kronor som en mycket allvarlig försämring. I själva verket har hittills icke något studentbostadsföretag varit i stånd att möblera ett rum för 1 100 kronor. Genom fördelaktiga inköp och uppläggning i serier av vissa av möblerna har ett företag i Uppsala lyckats pressa möbleringskostnaden till omkring 1 150 kronor utan att sänka kvaliteten. I flertalet företag har möbleringskostnaderna legat betydligt högre. Till en del har det kapital som felats kunnat anskaffas donationsvägen, men denna möjlighet torde numera vara uttömd. Om man över huvud lyckas låna felande kapital, vilket kan komma att bli svårt då företagets möjligheter att ställa säkerhet är små, kommer ränte- och amorteringsvillkoren att bli oförmånliga.

Givetvis går det att möblera ett rum för 1 000 kronor, om man antingen sänker kvaliteten eller också inskränker möbleringen till att omfatta endast det allra nödvändigaste. Mot en sänkning av kvaliteten talar bland annat att det förutsättes att möblerna skall hålla i 20 år. Härtill kommer ökade reparationskostnader. Vidare kan man räkna med att slitaget är hårdare än i exempelvis personalbostäder av motsvarande typ. Det stora flertalet studenter vistas nämligen i rummet även under dagen. Omsättningen av hyresgäster är vidare stor, vilket naturligtvis även det medför en ökad förslitning.

Mot en inskränkning av möbleringen till att omfatta endast ett stom-

möblemang talar bland annat att ett studentbostadsrum icke endast är den plats där studenten sover utan för det stora flertalet även arbetsrum samt den plats där han intager sina måltider; det har blivit allt vanligare att hyresgästerna i studentbostadshusen själva lagar sin mat. Studentbostadsrummets möbler måste följaktligen kunna uppfylla ett flertal funktioner. Studenterna själva torde icke ha råd att i någon större utsträckning kunna verkställa nödvändiga kompletteringar av möblemanget.

Det torde därför framstå som ytterst motiverat, att möbleringslånen utgår med samma belopp som hittills bidragen, nämligen 1 100 kronor. Detta innebär att det föreslagna investeringsanslaget bör höjas med 300 000 kronor.

Slutligen bör det framhållas, att den intensifiering av studentbostadsproduktionen som ägt rum de senaste åren kan väntas fortgå till mitten av 1960-talet. Vid denna tidpunkt torde ökningen av studentantalet ha kulminerat. Under förutsättning att man då byggt ett så stort antal rum, att man lyckats uppnå en acceptabel relation mellan antalet rum och antalet studenter, torde studenternas bostadsfråga ha lösts för de närmaste decennierna. Det statliga bistånd till studentbostadsproduktionen som nu krävs kan sålunda så småningom väntas minska.

Med hänvisning till vad här framförts hemställer vi,

att riksdagen måtte besluta att till Lånefonden för inventarier i studentbostäder för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag å 3 300 000 kronor;

att lånesumman maximeras till 1 100 kronor;

att lånen ur fonden må utgå som räntefria lån;

att, allteftersom ett lån amorterats, en successiv nyupplåning må kunna ske för nyanskaffning av inventarier.

Stockholm den 27 januari 1959

John Lundberg

Edvin Jacobsson

Olof Nilsson

Elis Håstad

Göteborg

Henrik MunkteLL

Stellan Arvidson

Olof Hammar